

Monumentnummer*: 515176

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 10 april 2000
Kadaster deel/nr 82731/132

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
IJlst Súdwest-Fryslân Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
IJlst

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
IJlst A 1750

Omschrijving**

Inleiding

Het WOONHUIS aan de Galamagracht 46 te IJlst is in 1868 gebouwd in Eclectische stijl naar ontwerp van A.Breunissen Troost voor de familie Van Popta, getuige de twee gevelsteentjes in de achtergevel. Het woonhuis ligt aan de oostzijde van de in noord-zuidoostelijke richting lopende gracht, op een hele korte afstand van het voormalige gemeentehuis, dat zich op de hoek met de Sudergoweg bevindt. Gezien de ligging zou het huis als burgemeesterswoning kunnen zijn ontworpen (de functie die het thans heeft). Het pand is naar het westen gericht en ligt licht teruggerooid ten opzichte van de weg, aan de voorzijde van een langwerpige perceel dat tot aan de Oostelijke HEK Dijkgracht reikt. De voorzijde wordt door een stoep met vierdelig HEK begrensd. Aan de zuidoostzijde van het pand staat een pakhuisachtig BIJGEBOUW, dat door een zadeldak wordt gedekt maar dat verder één geheel vormt met het hoofdgebouw.

Omschrijving

Het blokvormige woonhuis met rechthoekige plattegrond is opgetrokken uit bruine baksteen en wordt gedekt door een hoog afgeknot schilddak. Op het dak liggen aan de voorzijde platte, geglazuurde Friese pannen, op de zij- en achterschilden zwarte Hollandse pannen. De vier schoorstenen zijn van dekplaten met gietijzeren decoratie voorzien. De voorgevel wordt van de openbare stoep gescheiden door een vrij brede natuurstenen stoep die tegen het huis aan overgaat in een hoge plint. De gevel is rijkelijk versierd met in stuc

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

uitgevoerde bloemen, voluten en kopjes e.d.

Het hoge hoofdgestel aan de voorkant steunt op leeuwenkoppen; het fries is in cassettes met bloemmotief onderverdeeld. De voorgevel wordt symmetrisch in tweeën gedeeld door het brede middenrisaliet waarin zich de ingang bevindt: drie natuurstenen treden met aan weerszijden natuurstenen muurtjes -waar het hek aan is gevestigd- leiden naar de natuurstenen stoep vóór de brede paneelvoordeur met bovenlicht. De voordeur onder portiek wordt geflankeerd door twee pilasters die aan twee zijden door gestucte lijsten met bloemmotieven worden versierd. Hierboven in de dakkapel het balkon dat op twee bebaarde hoofden en een kapiteel rust en is voorzien van een rijk versierde balustrade-achtige leuning. Boven de balkondeur een met voluten en vrouwenhoofd versierd trommelveld. Het zadeldak van de dakkapel wordt door een brede afsluiting met imitatie rustica-blokken, waarop een gietijzeren windroos staat (thans zonder windvaan). De zesruitsvensters aan weerszijden van het middenrisaliet worden gedecoreerd door getoogde strekken, waarin trommelvelden met voluten en in het midden een meisjeskopje dat via de sluitsteen op een leeuwenkop onder de kroonlijst aansluit. De lekdorpels zijn van natuursteen. In de zuidelijke zijgevel zit, aan de achterzijde, een houten deur; in de noordelijke zijgevel zijn twee vensters aangebracht. De achtergevel heeft dezelfde opbouw als de voorgevel, maar is niet zo rijk versierd als de voorgevel. De achterdeur is voorzien van glas-in-lood versierd, zowel in de bovendelen als in het bovenlicht. In de natuurstenen stoep van twee treden is, in de onderste trede, een ovaal rooster gelegd. Aan weerszijden van de achterdeur zit een kleine gevelsteen. De linker met het opschrift: "Hesseltje en Ypke van Popta"; de rechter met het opschrift: "Den 14de juli 1868". De vier zesruitsvensters met strekken en natuurstenen dorpels hebben persiennes. Het INTERIEUR is qua indeling origineel, zoals ook een groot aantal interieuronderdelen. De brede, lange lichtgrijs betegelde marmeren vloer deelt het pand in twee symmetrische delen. De kamers liggen aan weerszijden van de gang. Links ligt de trap naar boven. De deuren op de gang, de kastdeuren van de garderobe, de trommelvelden boven de deuren, de plafonds met gestucte decoraties in de vorm van rozetten, de geprofileerde lijsten en de bogen zijn alle origineel, rijk gedecoreerd en verkeren in zeer goede staat. Bijzonder qua decoratie is de voorkamer aan de zuidzijde: hier zijn onder meer aanwezig het oorspronkelijke, zeer rijk gedecoreerde plafond, de grijsmarmeren schoorsteenmantel met zeer rijk gedecoreerde schouw, de vitrines met houten omlijsting en grote kuif, de gegolfde vensterbanken. Ook in de andere kamers zijn dergelijke elementen aanwezig, ook al zijn ze iets minder uitbundig gedecoreerd, zoals onder meer twee marmeren schoorsteenmantels met hoge, gestucte schouwen, waarvan één met ovale spiegel in het midden, de vensterbanken en de gestucte plafonds met roos in het midden. De houten trap met snijwerk en houten lambrizing leidt naar de eerste verdieping waar de slaapvertrekken zijn gelegen. De "overloop" met houten plankenvloer is breed en lang, en aan de kant van het trapgat voorzien van drie bogen die vóór de leuning langs zijn geplaatst. De leuning bestaat uit een houten geprofileerde handlijst en gietijzeren spijlen met siermotieven en wordt aangezet door twee houten delen met rijk snijwerk. De leuning achter de bogen wordt versierd door een trappaal in de vorm van een kleine zuil met kapiteel. De twee vierkante lichten in het plafond (één boven het trapgat en één boven de overloop) zijn van glas-in-lood voorzien. Een trap leidt naar de zolder waar alles vrijwel origineel is, zoals onder meer de kastdeuren, de droogrekken en de meidenkamer.

Het BIJGEBOUW onder zadeldak heeft aan de straatkant een houten deur en aan de achterzijde een (vernieuwde) houten deur met breed zijlicht en boven twee kleine, nisvormige vensters.

Waardering

Het woonhuis aan de Galamagracht 46 te IJlst uit 1868 is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege het materiaalgebruik en de uitzonderlijk rijke ornamentiek;
- vanwege de situering, verbonden met de mogelijke oorspronkelijke functie van burgemeesterswoning (gezien de ligging in de nabijheid van het gemeentehuis);
- voor het aanzien van de stad;
- vanwege de in grote mate aanwezige architectonische gaafheid van zowel het exterieur als het interieur;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Woonhuis(K)

Functie

Woonhuis